

نقش بسیج در مقابله با تهاجم فرهنگی

فرهاد ریسی

فعال فرهنگی و کارمند آموزش و پرورش شهرستان نیکشهر

چکیده

بسیجی هوشمند باید بیش از هر چیز به این مطلب بیاندیشد که امروز صحنه نبرد از میدان نبرد نظامی به عرصه فرهنگی انتقال یافته است. بسیجی باید متوجه باشد که نوک پیکان دشمن امروز متوجه عرصه فرهنگی است و اگر موفقیتی هر چند کم در این عرصه بدست آورد، برای او بزرگترین پیروزی خواهد بود. بنابراین نخستین وظیفه بسیجی در این عصر کسب آگاهی از اهمیت نبرد فرهنگی و درک موقعیت خطیر فرهنگ بسیجی است و توجه به این که دشمن تمام تلاشش را برای نابودی این فرهنگ به کار گرفته است. مقابله با تهاجم فرهنگی تفکر بسیجی چه نقشی را باید در آینده انقلاب ایفا کند؟ پس از درک درست خطر فرهنگی و شناخت دشمنان و نقشه‌های آن‌ها، تشخیص وظیفه مشکل نیست. بسیجی باید در عرصه فرهنگی خود را تقویت کند و فعالیت‌های فرهنگی را هدف اصلی خویش قرار دهد. منظور از فعالیت فرهنگی و رشد فرهنگی در تفکر بسیجی روشن است، هر چند با القانات غرب‌زده‌ها فرهنگ نیز دارای معانی متضاد شده اما در تفکر بسیجی فعالیت فرهنگی و رشد فرهنگی به معنای شناخت بهتر اسلام و پاسداری از ارزشهای دینی است، دینی که بسیجیان جان خویش را نثار آن می‌کنند و انقلاب نیز به رهبری امام با تکیه بر اسلام و ارزش‌های آن به پیروزی رسید تلاش غرب‌زده‌ها برای بکارگیری فرهنگ در مفاهیم متضاد، فضا را چنان آلوده کرده که حتی مسأله برای دولتمردان نیز مشتبه شده و آنان نیز کار فرهنگی را تنها در ورزش و موسیقی می‌بینند و بودجه‌ای هم که برای کارهای فرهنگی پیش‌بینی می‌شود فقط در اینگونه کارها هزینه می‌شود، البته این به معنای مخالفت با ورزش و هنر نیست اما ارزشها و اولویتهای آنها را باید رعایت کرد، در حالی که جوانان عزیز کم کم از مایه‌های اصلی فرهنگ انقلاب تهی می‌شوند، معنویات به فراموشی سپرده می‌شود و روحیه بسیجی از بین می‌رود، جایی برای صحبت از نقش دیوان و ایوان نیست، خانه از پای بست دارد ویران می‌شود خواجه در فکر نقش ایوان است. بسیج با انجام اقدامات فرهنگی توانست سالیانه چند میلیون جوان را که بیش از همه آماج تهاجم فرهنگی اند، تحت پوشش قرار دهد. و هر یک را به فراخور استعدادها، نیازها، علائق و... در یک یا چند مقوله فرهنگی، هنری، عقیدتی، سیاسی، علمی و... تحت آموزش قرار دهد. بسیج در تمام این فعالیتها در صدد آن بود تا ارزشهای دینی را در جوانان تقویت کند، هنجارهای مختلف را به آنان بیاموزد، اعتماد به نفس آنان را نیرومند سازد، پیوند آنان را با رهبری نیرومند سازد، و روحیه سلحشوری و مبارزه با استکبار را در آنان

ایجاد کند. اما، اگرچه چند سال از شروع ماموریت بسیج در مبارزه و مقابله با تهاجم فرهنگی غرب می گذرد، گستره اثر بخشی فعالیت‌های فرهنگی بسیج در تقویت ارزش‌های دینی، گسترش هنجارهای مذهبی و اخلاقی، جلوگیری از رسوخ هنجارها و ارزش‌های غربی و ممانعت از تغییر نگرش‌های نوجوانان و جوانان نسبت به فرهنگ اسلامی و... همچنان ناشناخته مانده است. به همین سبب، در این تحقیق فردنگر، تلاش بر آن است تا نقش فعالیت‌های فرهنگی بسیج در مقابله با تهاجم فرهنگی غرب، در سه مولفه ارزش‌ها، هنجارها و نگرش‌ها، مورد ارزیابی قرار گیرد. در واقع مساله اصلی این تحقیق این است که با وجود شیوه های جدید جنگ سرد (تهاجم فرهنگی) از سوی غرب و برنامه ریزی های بسیج برای مقابله با آن، تا چا اندازه فعالیت‌های بسیج توانسته است بر نگرش‌ها، باورها و هنجارهای جوانان تاثیرات فرهنگی مناسب گذاشته باشد؟ و در چه زمینه هایی بسیج نیاز به فعالیت‌های بیشتر و برنامه ریزی های دقیق تر دارد؟

واژه‌های کلیدی: بسیج، مقابله، تهاجم، فرهنگی

مقدمه:

حرکت فرهنگی غرب‌گرا که در کشور بوجود آمده و عده‌ای آن را رهبری می‌کنند، بنیادی برای دین، انقلاب و بسیج باقی نمی‌گذارد. وقتی بسیج مفهوم پیدا می‌کند که عده‌ای معتقد باشند، دینی هست و این دین دارای حقایق اصیل و ثابت و ارزشهایی معتبر است و همچنین پایه‌های این دین قابل شناخت و دفاع است. اما اگر تلاش‌های عده‌ای غرب‌زده باعث تزلزل و انحراف در این اعتقادات شود و محیط نورانی جامعه را ابرهای تیره و تاریک برآمده از فضای مغرب‌زمین تاریک کنند تا جلوی خورشید دین گرفته شود، در این صورت بسیجی نیز مفهومی نخواهد داشت. این جریان وابسته برای رسیدن به اهدافشان اظهار داشتند که دین قابل شناختن واقعی نیست چون واقعیت ثابتی ندارد و تا بی‌نهایت قابل تغییر است بنابراین نمی‌توان گفت که این شناخت از دین درست است و آن نادرست! بسیجی به شناخت امام از دین اطمینان دارد و شناخت فقها را از دین به عنوان دین‌شناسان می‌پذیرد اما برای این که این اطمینان را از بسیجی سلب کنند، می‌گویند: تمام علوم با هم در ارتباطند کسی که شیمی نداند، ریاضی، فیزیک و سایر علوم را نیز نمی‌داند و کسی که این علوم مرتبط به هم را نداند، حق ندارد بگوید دین‌شناس است، پس امام و سایر فقها را نمی‌توان اسلام‌شناس و دین‌شناس دانست زیرا مجموعه معرفت بشری یک شکل هندسی دارد که اگر یک ضلع آن برداشته شود، شکل خود را از دست می‌دهد. از نظر آن‌ها کسی حق دارد خود را دین‌شناس بنامد که همه علوم را بشناسد و چنین شخصی در عالم وجود ندارد و نخواهد داشت، پس معرفت دینی نسبی است و معیار برای هر کس فهم خودش از معارف می‌باشد؛ اگر کسی خدا را یکی بداند دین او همان است و اگر دیگری دو خدا را باور داشت، دین او نیز همان باورش می‌باشد چون دین نسبی است و معیاری برای سنجش وجود ندارد. و علاوه بر آن، شناختی که از دین وجود دارد شناخت بشری است و شناخت بشری قابل خطا است. بنابراین شناخت‌های متفاوتی از اسلام عرضه می‌شود و این شناخت‌ها بین صفر تا بی‌نهایت خواهد بود، هر روز دین اسلام ماهیت متفاوتی پیدا می‌کند چون معیار ثابتی برای سنجش وجود ندارد. شبهه دیگر که جریان وابسته به غرب مطرح کردند این بود که یقین دست یافتنی نیست و به هیچ چیز نمی‌توان یقین پیدا کرد و هر کس ادعای یقین کند از جهلش است و گرنه روشنفکر امروزی بالاتر از این است که ادعای یقین کند. آخوندهای دهاتی و متحجر و اقشار بی‌سواد ادعای یقین می‌کنند اما کسی که تحصیل کرده دانشگاه است ادعای یقین نمی‌کند! در آیات قرآن آمده: *وَبِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ* (۱) پرهیزگاران به آخرت یقین دارند، اما از نظر جریان خود باخته در برابر فرهنگ غرب، یقین خیالی بیش نیست و هیچ چیز یقینی در عالم وجود ندارد. در آیه دیگر آمده: *وَفِي الْأَرْضِ آيَاتٌ لِّلْمُوقِنِينَ* (۲) در زمین، نشانه‌هایی برای یقین‌کنندگان است، اما از دیدگاه آن‌ها امروز عصر شک است و مد امروز این است که انسان شگاک باشد و گرنه روشنفکر نیست. اگر در جامعه‌ای شک نشانه روشنفکری باشد، آیا دیگر بسیجی سیزده ساله‌ای پیدا می‌شود که نارنجک به کمرش ببندد و زیر تانک برود؟ آیا با شک، صنعتگر و کشاورز کارش را رها می‌کند تا به جبهه برود و حتی حقوقی را که به او می‌دهند به جبهه کمک کند؟ کسی که نمی‌داند آیا خدایی هست، پیامبری فرستاده، دین اسلام حقیقت دارد و آیا آخرتی برپا می‌شود؟ آیا با این همه شک و تردید کسی حاضر به جانبازی خواهد شد؟ عده‌ای در نوشته‌ها و سخنرانی‌هایشان در تمام ارزش‌های ثابت دینی، شبهه‌پراکنی می‌کنند، و در اموری همچون: وجود خداوند، آمدن پیامبر (صلی الله علیه وآله)، عصمت پیامبر (صلی الله علیه وآله) و ائمه اطهار (علیه السلام)، برپایی قیامت و سایر ارزشهای اصیل اسلامی تردید ایجاد می‌کنند. و با شبهه در این مبانی، بسیج و تفکر بسیجی که بر اساس اندیشه اصیل اسلامی شکل گرفته است، جایگاهی نخواهد داشت. ۱. بقره (۲)، ۴. ۲. ذاریات (۵۱)، ۲۰. درباره پیامبر (صلی الله علیه وآله) و وحی گفتند: عربی هزار و

چهارصد سال پیش یک چیزهایی به ذهنش رسید و با توجه به آنها ادعای پیامبری کرد، در این عصر هم چیزهایی به ذهن کسانی می‌رسد که همان الهام است و این عصر پیامبر دیگری می‌طلبد.

درباره قیامت نیز در یک تعبیر گفتند: آخرت همین دنیا است، و در تعبیر دیگری گفتند: سودطلبی عبارت از دنیا و ارزش‌طلبی عبارت از آخرت است! اگر آخرت همان ارزش بود دیگر به انبیا اتهام دیوانگی نمی‌زدند. وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ نَدُلُّكُمْ عَلَىٰ رَجُلٍ يُنَبِّئُكُمْ إِذَا مُرِّقْتُمْ كُلَّ مُمْرَقٍ إِنَّا لَنَعْلَمُ الْغُيُوبَ ﴿۱۰۱﴾ «و کسانی که کفر ورزیدند گفتند آیا مردی را به شما نشان دهیم که شما را خبر می‌دهد که چون کاملاً متلاشی شدید [باز] قطعا در آفرینشی جدید خواهید بود. آیا [این مرد] بر خدا دروغ بسته یا جنونی در اوست». و حتی انبیا را که به مرگ تهدید می‌کردند به این دلیل بود که آن‌ها می‌فرمودند: انسان پس از مرگ زنده می‌شود و مورد بازخواست الهی قرار می‌گیرد. شبهه‌ها و تردیدهایی که از سوی دلباختگان فرهنگ غرب القا می‌شود همه سوغات غرب است که بعد از رنسانس در اروپا مطرح شد و مورد بررسی و نقد اندیشمندان غربی نیز واقع شد، اما ۱. سبأ (۳۴)، ۷، ۸. روشنفکران جدید این شبهه‌ها را از زیر خاک درآورده و به عنوان ارمغانی برای نسل جوان عرضه می‌کنند. شبهه‌هایی همچون؛ تأویل متون دینی، نسبی بودن معرفت، سمبولیک بودن مفاهیم دینی، اسطوره بودن مفاهیم دینی، اساطیری بودن زبان دین، از جمله شبهه‌هایی است که حدود سیصد چهارصد سال است که در اروپا مطرح شده و مورد نقد نیز قرار گرفته است، اما روشنفکران کشور از نو آن‌ها را طرح می‌کنند و اظهار می‌دارند که زبان دین، زبان سمبولیک و اساطیری است و هر کس هر چه از دین فهمید دین او همان است چون معیار ثابتی برای شناخت دین وجود ندارد! البته باید این مطالب در جای خود مورد بحث قرار گیرد و بر بسجی لازم است تا آن‌ها را بفهمد و همچنین از نقشه‌هایی که برای از بین باورهای دینی و تفکر بسجی طراحی می‌شود اطلاع داشته باشد. در تحلیل‌های روشنفکران غربی حتی نظام ولایت فقیه نیز حکومت فاشیستی تلقی می‌گردد برای این‌که حکومت دو قسم است: لیبرالیسم و فاشیسم، لیبرالیسم را که خود روحانیون و اندیشمندان دینی ردّ می‌کنند پس حکومت ولایت فقیه حکومتی فاشیستی و ضد دموکراسی است! حکومتی که منافع یک گروه اقلیتی را تأمین می‌کند و در جهت سلطه بر مردم است. همان‌گونه که رهبر معظم انقلاب اشاره فرمودند: عده‌ای تمام مقدّسات و ارزش‌های انقلاب را زیر سؤال می‌برند: از کجا امام درست می‌گفت! و از کجا آن کسانی که انقلاب کردند، درست فهمیدند! آیا اصلاً براندازی رژیم پهلوی کار درستی بود؟! آیا جنگ کاری عاقلانه و منطقی بود؟! به چه دلیل این شکل حکومت صحیح است؟! عده‌ای نهضت اسلامی مشروطیت را به یک حرکت سیاسی غرب طلبانه تبدیل کردند، پیروان همان اندیشه و سرسپردگان همان فرهنگ، امروز می‌خواهند از راه نفوذ دادن فرهنگ غربی در جامعه اسلامی به خصوص در دانشگاه‌ها، انقلاب را استحاله فرهنگی کنند و سپس با کمک اربابان خود این انقلاب را از بین ببرند. بنابراین وظیفه بسجیان با توجه به توطئه‌ها و تلاش‌های جریان روشنفکری وابسته به غرب در جهت از بین بردن باورهای دینی و ارزش‌های انقلابی و نیز تفکر بسجی بسیار روشن است.

یکی از گسترده ترین یورشهای دشمن به انقلاب اسلامی ایران «تهاجم فرهنگی» است. این یورش بیش از هر چیز در پی مسخ و کم رنگ ساختن بنیانهای فکری و عقاید دیرینه مردم مسلمان ایران است. گرچه، این یورش همه گروههای سنی را، به فراخور ویژگیهای فرهنگی و روان شناختی، آنان آماج قرار می‌دهد، لیکن جوانان را بیش از دیگر گروههای سنی فراخور یورش قلمداد می‌کند. از همین روی، بخش معتناهایی از سرمایه و نیروی خود را معطوف آنان می‌سازد. چه دشمن نیک می‌داند که رویگردانی آنان از ارزشهای اسلامی و انقلاب اسلامی مخرب ترین اثرات را برای جامعه اسلامی در پی خواهد داشت.

نیروی مقاومت بسیج، گرچه وظایف و رسالت‌های متعددی را بر دوش می‌کشد، اما از این اقدام و «شبیخون» استکبار جهانی نیز غافل نمانده است و طرح‌های فرهنگی و هنری مختلفی را بکار بسته است. تا با تقویت بنیان‌های معنوی جوانان و آنان را در برابر «هجمه» فزاینده فرهنگی مصون دارد. اما، بسیج برای آنکه بتواند گام‌های فرهنگی خود را استوارتر فراسو نهد و کاستی‌های اقدامات فرهنگی خود را مرتفع سازد، نیازمند آن است تا اثر بخشی اقدامات خود را در حیطه پراهمیت تهاجم فرهنگی غرب مورد بررسی و ارزیابی قرار دهد. افزون بر آن او نیازمند آن است تا مخاطبین خود را بازشناسد و خرسندی آنان را از اقدامات فرهنگی در یابد تا در آینده آنگونه گام بردارد که گستره مخاطبین خود را فزونی بخشد و دشمن را از تحقق نیات و امیال شیطنانی اش مایوس نماید. این همه تنها زمانی میسر خواهد گشت که پژوهشی علمی در شمول نسبتاً فراگیری صورت یگیرد. تلاش طرح حاضر بر آن است تا بسیاری از ابهامات مربوط به حیطه اثر بخشی اقدامات فرهنگی بسیج را بزدايد و راهگشای تلاش‌های فرهنگی بعدی گردد.

بنابراین ضرورت اصلی انجام این طرح در شرایط فعلی را می‌توان به شرح زیر خلاصه کرد:

- بازنگری در فعالیتهای فرهنگی در صورت لزوم.

- شناسایی نقاط ضعف فعالیتهای انجام شده.

- ادامه و گسترش فعالیتهای در صورت حصول اطمینان از اثر بخشی آنها.

- ارائه شواهد و دلایل در دفاع از ماموریت محوله بسیج در مقابله و مبارزه با تهاجم فرهنگی.

یافته‌های این پژوهش اولاً به خودی خود بر دانش ما پیرامون تاثیر « فعالیتهای فرهنگی » در مقابله با « تهاجم و اشاعه فرهنگی » خواهد افزود، از همین روی، می‌تواند در حوزه مردم شناسی فرهنگی به عنوان یافته‌های بنیادی نگریسته شود. ثانیاً، بنیان و عاملان فعالیتهای فرهنگی بسیج از میزان اثر بخشی اقدامات خود آگاه خواهند گشت و براساس آن می‌توانند فعالیتهای خویش را استمرار بخشند و یا در صدد تعدیل و اصلاح آن برآیند.

بیان مسئله:

با توجه به جایگاه بسیار حساس بسیج در نشان دادن چهره نظام جمهوری اسلامی و ایجاد جاذبه در درون جامعه برای مشارکت و جذب هر چه بیشتر جوانان و نوجوانان به سمت الگوهای سازنده مبتنی بر هویت ملی - مذهبی از دیدگاه مقام معظم رهبری، بسیج و بسیجی مسئولیتی سنگین بر عهده داشت و توانست یک ارتش معنوی مردمی را پایه‌ریزی کند. به طوری که امام خمینی (ره) در مورد بسیجیان قهرمان فرمودند: «شما آئینه مجسم مظلومیت‌ها و رشادت‌های این ملت بزرگ، در صحنه نبرد و تاریخ مصور انقلابید، شما فرزندان مقدس پرچمداران عزت مسلمین و سپر حوادث این کشوریید. شما یادگاران و همسنگران و فرماندهان و مسئولان بیداردلانی بوده‌اید که امروز در قرارگاه محضر حق ماوا گزیده‌اند. من به طور جد و اکید می‌گویم که انقلاب و جمهوری اسلامی و نهاد مقدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی که بحث از بزرگ‌ترین سنگرهای دفاع از ارزش‌های الهی نظام ما بوده و خواهد بود به وجود یکایک شما نیازمند است. چه صلح باشد و چه جنگ».

عرصه‌های فعالیت بسیج در طول سی سال گذشته با حضور و مشارکت مردم در پیروزی انقلاب و حفظ آن بوده است و وظیفه اصلی خود را در دفاع از کشور در جبهه‌های جنگ و حضور گسترده بسیجیان در خط مقدم و دیگر حوزه‌های دفاع در پشت جبهه‌ها باعث شد که بسیجیان را به عنوان نیروی اصلی دوران دفاع مقدس بشناسند. قدرت بسیج برخاسته از ایمان و اعتقادات خالصانه بسیجیان و تبعیت از ولی فقیه باعث می‌شد تا فضای جبهه با مسائل عمیق عرفان اسلامی مانند توکل به خدا و عشق

به حیات اخروی و دوری از مادیات آمیخته باشد. حضور بسیجیان در مراحل مختلف انقلاب اسلامی و زنده نگه داشتن آرمان‌های انقلاب و شهدا تبلیغ این آرمان‌ها در سطح جامعه و ادارات و بدنه دولت و مجلس، رسانه‌ها، صدا و سیما و تشکیل حلقه‌های فکری در کنار هیأت‌های مذهبی برای مقابله با افکار دگر اندیش محافل روشنفکری و ارتباط صمیمی و مبتنی بر همان رفتار برادرانه دفاع مقدس و... سبب می‌شد که ارزش‌های دفاع مقدس و انقلاب اسلامی حفظ شود و در شرایطی سیاسی و اجتماعی جدید برای مقابله با تهاجم فرهنگی آمادگی لازم را داشته باشند؛ بنابراین در این دوران بزرگترین دستاورد بسیج مقابله با تهاجم فرهنگی غرب بود. منظور از فعالیت فرهنگی و رشد فرهنگی در تفکر بسیجی روشن است، هرچند با القانات غرب‌زده‌ها فرهنگ نیز دارای معانی متضاد شده اما در تفکر بسیجی فعالیت فرهنگی و رشد فرهنگی به معنای شناخت بهتر اسلام و پاسداری از ارزش‌های دینی است، دینی که بسیجیان جان خویش را نثار آن می‌کنند و انقلاب نیز به رهبری امام با تکیه بر اسلام و ارزش‌های آن به پیروزی رسید.

تلاش غرب‌زده‌ها برای بکارگیری فرهنگ در مفاهیم متضاد، فضا را چنان آلوده کرده که حتی مسأله برای دولتمردان نیز مشتبه شده و آنان نیز کار فرهنگی را تنها در ورزش و موسیقی می‌بینند و بودجه‌ای هم که برای کارهای فرهنگی پیش‌بینی می‌شود فقط در اینگونه کارها هزینه می‌شود، البته این به معنای مخالفت با ورزش و هنر نیست اما ارزشها و اولویتهای آنها را باید رعایت کرد، در حالی که جوانان عزیز کم کم از مایه‌های اصلی فرهنگ انقلاب تهی می‌شوند، معنویات به فراموشی سپرده می‌شود و روحیه بسیجی از بین می‌رود، جایی برای صحبت از نقش دیوان و ایوان نیست، خانه از پای بست دارد ویران می‌شود خواجه در فکر نقش ایوان است. حرکت فرهنگی غرب‌گرا که در کشور بوجود آمده و عده‌ای آن را رهبری می‌کنند، بنیادی برای دین، انقلاب و بسیج باقی نمی‌گذارد. وقتی بسیج مفهوم پیدا می‌کند که عده‌ای معتقد باشند، دینی هست و این دین دارای حقایقی اصیل و ثابت و ارزشهایی معتبر است و همچنین پایه‌های این دین قابل شناخت و دفاع است. اما اگر تلاش‌های عده‌ای غرب‌زده باعث تزلزل و انحراف در این اعتقادات شود و محیط نورانی جامعه را ابرهای تیره و تار برآمده از فضای مغرب‌زمین تاریک کنند تا جلوی خورشید دین گرفته شود، در این صورت بسیجی نیز مفهومی نخواهد داشت. این جریان وابسته برای رسیدن به اهدافشان اظهار داشتند که دین قابل شناختن واقعی نیست چون واقعیت ثابتی ندارد و تا بی‌نهایت قابل تغییر است بنابراین نمی‌توان گفت که این شناخت از دین درست است و آن نادرست.

بسیجی به شناخت امام از دین اطمینان دارد و شناخت فقها را از دین به عنوان دین‌شناسان می‌پذیرد اما برای این که این اطمینان را از بسیجی سلب کنند، می‌گویند: تمام علوم با هم در ارتباطند کسی که شیمی نداند، ریاضی، فیزیک و سایر علوم را نیز نمی‌داند و کسی که این علوم مرتبط به هم را نداند، حق ندارد بگوید دین‌شناس است، پس امام و سایر فقها را نمی‌توان اسلام‌شناس و دین‌شناس دانست زیرا مجموعه معرفت بشری یک شکل هندسی دارد که اگر یک ضلع آن برداشته شود، شکل خود را از دست می‌دهد. از نظر آن‌ها کسی حق دارد خود را دین‌شناس بنامد که همه علوم را بشناسد و چنین شخصی در عالم وجود ندارد و نخواهد داشت، پس معرفت دینی نسبی است و معیار برای هر کس فهم خودش از معارف می‌باشد؛ اگر کسی خدا را یکی بداند دین او همان است و اگر دیگری دو خدا را باور داشت، دین او نیز همان باورش می‌باشد چون دین نسبی است و معیاری برای سنجش وجود ندارد. و علاوه بر آن، شناختی که از دین وجود دارد شناخت بشری است و شناخت بشری قابل خطا است. بنابراین شناخت‌های متفاوتی از اسلام عرضه می‌شود و این شناخت‌ها بین صفر تا بی‌نهایت خواهد بود، هر روز دین اسلام ماهیت متفاوتی پیدا می‌کند چون معیار ثابتی برای سنجش وجود ندارد.

شبهه دیگر که جریان وابسته به غرب مطرح کردند این بود که یقین دست یافتنی نیست و به هیچ چیز نمی‌توان یقین پیدا کرد و هر کس ادعای یقین کند از جهلش است و گرنه روشنفکر امروزی بالاتر از این است که ادعای یقین کند. آخوندهای دهاتی و متحجر و اقشار بی سواد ادعای یقین می‌کنند اما کسی که تحصیل کرده دانشگاه است ادعای یقین نمی‌کند. بسیجی بودن ویژگی یک مسلمان واقعی است، کسی که باور راستین به اسلام و مبانی آن و به خصوص مذهب حق تشیع داشته باشد، همواره باید با تمام نیرو آماده انجام وظیفه در راه اسلام باشد. این وظیفه گاه در صحنه نبرد نظامی است و گاه سایر عرصه‌های اجتماع در مسایل اقتصادی، سیاسی و فرهنگی است. جوهره بسیجی آمادگی برای انجام وظیفه در همه اموری است که مربوط به جامعه اسلامی باشد، و به عبارت دیگر: صرف تمام قوا در راه اسلام است. در صدر اسلام رزمندگان گروهی جدا از سایر گروه‌ها نبودند. اما با پیچیده شدن روابط اجتماعی و تقسیم کار، عده‌ای شغل و حرفه خود را در بخش‌های نظامی و انتظامی قرار دادند. با این حال روحیه آمادگی برای هر گونه فعالیتی که مورد نیاز جامعه اسلامی باشد باید در تمام اقشار جامعه حفظ شود. حتی امروزه، با پیشرفتی که در تمدن جهانی صورت گرفته، در کشورهای پیشرفته دنیا، همه افراد حتی افراد عالی‌رتبه سالیانه برنامه تمرین نظامی دارند. با وجود ارتش، سپاه و نیروهای انتظامی، سایر اقشار مردم باید آمادگی برای فعالیت‌های رزمی داشته باشند، برخی از علما نیز در طول دوران غیبت امام زمان (علیه السلام) هر جمعه اسب و شمشیری آماده می‌کردند به امید این که حضرت ولی عصر (علیه السلام) ظهور کند و آن‌ها در رکاب آن حضرت بجنگند، و به این شکل آمادگی خود را حفظ می‌کردند. بنابراین حفظ این بینش و نگرش و آمادگی روحی برای ایثار و شهادت در تمام شئون زندگی و به عبارت دیگر حفظ تفکر و روحیه بسیجی برای انقلاب اسلامی، ضروری است.

اهمیت ضرورت تحقیق:

امام به تشکیل بسیج در دانشگاه و حوزه تأکید داشتند تا دانشجویان و طلاب بسیجی جمعی را به وجود آورند که بین دو نهاد مقدس که نظام اسلامی به آن‌ها تکیه دارد، وحدت ایجاد کنند. تفکر و روحیه بسیجی در بین دانشجویان بسیار ارزشمند است زیرا از یک سو از فرهنگ اسلامی، بخصوص از تعلیمات حضرت امام رضوان الله علیه بهره‌افری بردند و از سوی دیگر از دروس دانشگاهی بهره‌مند می‌شوند و با اقشار مختلف دانشگاه سر و کار دارند، بنابراین آن‌ها می‌توانند نقش خوبی را در ارتباط بین حوزه و دانشگاه ایفا کنند. حرکتی که امام برای وحدت حوزه و دانشگاه شروع کردند، معنای صحیح آن حذف حوزه یا حذف دانشگاه نبود بلکه به معنای همکاری در پیشبرد اهداف مشترک بود از این‌رو بسیجیان همان‌گونه که در صحنه نبرد نظامی به وظیفه خویش عمل کردند در این زمینه نیز می‌توانند نقش فعالی داشته باشند. امروز صدها مکتب فلسفی در دنیا مطرح است که همه ضد اسلامی هستند و دشمنان به خوبی از کاربرد هر فلسفه اطلاع دارند و هر جا که ممکن باشد از آن‌ها برای ضربه زدن به اسلام و باورهای دینی‌استفاده می‌کنند. برای مقابله با حرکت‌های ضد اسلامی باید کارهای فرهنگی به طور منظم و برنامه‌ریزی شده انجام پذیرد و مطالب به زبانهای قابل فهم برای جوانان در سطح کشور توزیع شود تا آنان بتوانند در مقابل تهاجم فرهنگی از اسلام و ارزش‌های دین دفاع کنند. اگر جوانان و قشر تحصیل کرده از مبانی اسلامی اطلاعی نداشته باشند، تحت تأثیر شیوه‌هایی که از سوی غرب، روز به روز نو می‌شوند، قرار می‌گیرند. برای تقویت مبانی اسلامی کارهای سطحی و بدون برنامه در برابر هجمه وسیع و برنامه‌ریزی شده دشمن که پنجاه سال روی آن کار کرده‌اند، تأثیر ناچیزی خواهد داشت. در کشورهای غربی برنامه‌ریزی‌های دراز مدت وجود دارد، در مبارزات انتخاباتی که بین حزب کارگر و محافظه کار انگلیس بود، رئیس حزب کارگر نقطه ضعف حزب محافظه کار را این می‌دانست که بیش از پنجاه سال برای انگلستان برنامه‌ریزی ندارد! در

حالی که ما در بسیاری از مسایل حتی برای سال آینده برنامه‌ریزی نداریم. بنابراین باید در مسایل فرهنگی برنامه‌ریزی شود و شیوه‌ها و اهداف آن روشن باشد و در این برنامه موقعیت بسیج دانشجویی و نگرش بسیج دانشجویی نسبت به جامعه و شیوه برخورد با نسل سوم انقلاب مشخص شود. و نیز به مسئله آموزش اهمیت داده شود. در این عرصه نباید از نقشه‌های شوم دشمن علیه بنیادی‌ترین مسایل دینی و ارزش‌ها غفلت کرد چون دشمن هر روز به دنبال حرکت جدید است و از شیوه‌های مختلف برای رسیدن به اهدافش استفاده می‌کند.

دانشجوی بسیجی باید مسایل مختلف فرهنگی و سیاسی را که در دانشگاه و سطح جامعه مطرح می‌شود مورد بررسی و تحلیل قرار دهد و سپس راهکار و استراتژی لازم را اتخاذ و برنامه‌ریزی کنند و در جهت دستیابی به آن گام بردارند. این تشکل با پایگاه‌های زیادی که در سطح دانشگاهها دارد می‌تواند مسایل مختلف را از آن‌ها دریافت کند و همچنین از طریق این پایگاه‌ها راهکارها و استراتژی‌های لازم را به آن‌ها ارائه دهد. مخصوصاً با توجه به این‌که عده‌ای از محیط دانشگاه سوء استفاده می‌کنند و در نشست و جلسه‌هایی که دارند دقیقاً استراتژی دشمن را دنبال می‌کنند. وظیفه دانشجویان بسیجی در مقابله با حرکت‌های ضدفرهنگی و کسانی که علیه باورها و فرهنگ اصیل اسلامی مطالبی را مطرح می‌کنند، نخست شناخت فرهنگ اسلامی و سپس برخوردی متین، عالمانه و محققانه می‌باشد. البته اگر کسی رعایت موازین، قوانین و احکام جمهوری اسلامی را نکند، باید تحت پیگرد قرار بگیرد. مقابله دانشجویی با حرکت ضد فرهنگی، مقابله فرهنگی است. اما اگر هرکس فقط به فکر درس و مسایل شخصی خود باشد از لحاظ فرهنگی ضربه جبران ناپذیری به جامعه وارد می‌شود چون دشمن بیدار است و با تمام توانش به جنگ فرهنگی آمده است، و به فرموده مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) مورد هجوم فرهنگی و شیخون فرهنگی قرار گرفته‌ایم. حرکت‌های ضد فرهنگی با زور، فحش، بدنامی، تهمت زدن، بایکوت کردن و حتی زندانی کردن قابل اصلاح نیست بلکه با فکر صحیح اسلامی و کار فرهنگی می‌توان با آن مقابله کرد که دانشجویان بسیجی برای این منظور باید تشکلی منسجم داشته باشند و در جلساتی با معارف اسلامی آشنایی خوبی پیدا کنند و این شیوه پیش از انقلاب مرسوم بود اما متأسفانه بعد از انقلاب این سنت متروک شده است.

پیشینه‌های تحقیق:

تحقیقات قابل توجهی پیرامون موضوع تهاجم فرهنگی و راههای مقابله با آن نوشته شده که به خلاصه چکیده بعضی از آنها اشاره می‌گردد:

۱- تهاجم فرهنگی و راههای مقابله با آن بوسیله مرکز مطالعات و پژوهشهای ارتش بیست میلیونی در سال ۱۳۷۳ انجام پذیرفته، این پژوهش به منظور شناخت ویژگیهای تهاجم فرهنگی غرب یعنی بررسی ابعاد سیاسی، تاریخی، جامعه‌شناسی، قرآنی و... تهاجم فرهنگی بوده است. تحقیق از نوع کاربری بوده که مباحث بنیادی و نظری را دنبال کرده است. ابزار تحقیق، مشاهده، بررسی اسنادی و پرسشنامه خودسنجی بوده است. نتایج تحقیق نشان داد که رابطه خود باختگی فرد نسبت به فرهنگ بیگانه و پذیرش تهاجم فرهنگی از سوی فرد رابطه معناداری وجود دارد و از افراد پذیرنده فرهنگ غربی بیشتر، کسانی هستند که پیشرفت کشورهای بیگانه را بیش از حد واقعی دانسته و آن را می‌پذیرند در این تحقیق آمده که اختلاف بین والدین با یکدیگر و پذیرش تهاجم فرهنگی از سوی فرزندان رابطه وجود دارد و همچنین تاکید نموده که بین رفتار پرخاشگرانه و سلطه جویانه والدین و پذیرش تهاجم فرهنگی توسط کودکان رابطه وجود دارد. نتیجه تحقیق نشان داد که شدن نیروهای

بسیجی، مهاجرت بی رویه از شهر به روستا، کمرنگ شدن انگیزه های ایثار گرانه، تبلیغ و ترویج ورود تکنولوژی صنعتی غرب زمینه را برای پذیرش تهاجم فرهنگی فراهم می نماید.

۲- بررسی علل گرایش جوانان به مظاهر فرهنگی غرب در استان اردبیل با مقایسه میزان گرایش جوانان بسیجی (۷۳-۷۴) پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی توسط درودگر انجام گرفت و نتایج نشان داد: نفوذ فرهنگ غرب مورد بررسی واقع شده است و اینکه گرایش و تمایل به مظاهر فرهنگ غرب در بین جوانان استان در چه حد و میزانی هست؟ و کدام متغیرها در این امر بیشتر دخیل هستند؟ و در نهایت مقایسه گرایش به مظاهر فرهنگ غرب در بین جوانان بسیجی و غیر بسیجی روش کار در این تحقیق استفاده از تکنیک پرسشنامه بوده و از نتیجه گیریهای مهم تحقیق این است که گرایش به فرهنگ غرب در بین جوانان به نوعی خیزش و به عنوان متعدد شیوع پیدا می کند از فرضیات مربوط به خصوصیات فردی و رابطه آن با میزان گرایش، نشان دهنده این است که پسران جوان بیش از دختران به مظاهر فرهنگ غرب گرایش دارند و جوانان در اوایل جوانی گرایش بیشتری دارند در مورد متغیر بسیجی بودن نشان می دهد که جوانان بسیجی نسبت به جوانان غیر بسیجی با فاصله معناداری در سطح پایین تری نسبت به مظاهر فرهنگ غرب گرایش دارند.

تاکید دارد، توجه بیشتری به برنامه ریزیهای مربوط به امر جوانان می شود و سرمایه گذاری لازم در جذب جوانان به نهاد مقدس بسیج صورت پذیرد.

۳- مقدم (۱۳۷۸) در تحقیق خود تحت عنوان تهاجم فرهنگی غرب و راههای مقابله با آن در مدارس، به این نتیجه میرسد که ایجاد و تقویت بسیج در کلیه مدارس و مرکز آموزشی می تواند از جمله عوامل موثر مقابله با تهاجم فرهنگی غرب باشد. در ضمن تاکید نموده وجود مکان مناسب جهت فعالیت دانش آموزان و برنامه ریزیهای آموزشی، فرهنگی و تفریحی متنوع برای آنان می تواند در راستای مقابله با تهاجم فرهنگی موثر باشد.

۴- جمشیدی (۴-۱۳۷۳) در مقالات خود در مورد تهاجم فرهنگی به ماهیت و فرهنگ و تهاجم فرهنگی غرب پرداخته و نتیجه می گیرد که نظام فرهنگی غرب با توجه به مبانی و اصول فکری، نظامی مهاجم و توسعه طلب است که موجود هیچ فرهنگ مخالفی را تحمل نمی کند وداعیه تسلط به هستی و تسخیر آن را دارد. لذا باید فریب زرق و برق آن را نخورده و در مقابل تهاجم آن ایستاد و حتی برتر رفت و به بنیان آن تعرض نمود. باید به غرب ستیزی پرداخت در زمینه انقلاب بزرگ برای خروج از حصار مادی و ستم آلود غرب را فراهم ساخت.

بحث و نتیجه گیری:

واقعیت این است که انقلاب اسلامی خود بزرگترین جنگ نرم عصر حاضر به حساب می آید که امام راحل (ره) آن را علیه استکبار جهانی سامان بخشیده و به باور صاحب نظران این جنگ، امروز دشمنان انقلاب اسلامی در حالت انفعالی و موضع پدافندی اقدام به طراحی تهدیدات نرم نموده است. از این رو اصرار بر اصول انقلاب اسلامی و تلاش جهت تحقق آرمانهای حضرت امام (ره) که یکی از مهم ترین آنها تشکیل بسیج مستضعفین و فرهنگ بسیجی است که ما را به پیروزی در مقابل جنگ نرم دشمن نزدیک می سازد.

استکبار جهانی که انقلاب اسلامی را تهدیدی علیه خود دانسته بود به طرحهای مبارزاتی علیه انقلاب متوسل شد و به ناچار به جبهه ای روی آورد که سنگر مشخصی نداشت ولی ریشه، اساس و بنیان این اراده آهنین را نشانه گرفت. از آنجایی که در هر جنگی نیاز به مدل و راهکاری برای مبارزه است؛ بنابراین تلاش کردند تا ارزشهای مورد پسند خود را جایگزین معیارهای

بومی و فطری ملت ایران قرار دهد تا از این طریق بدون هیچ دغدغه به آینده منافع خود مطمئن شود. همزمان با این هجوم برای سرکوبی انقلاب اسلامی، امام خمینی (ره) با طراحی سازمان مردمی بسیج و فرهنگ بسیجی توانست در میادین مختلف در مقابل تهدیدات دشمن به پیروزی برسد. این طرح که با انقلاب اسلامی متولد شد حاکی از فرهنگ خاصی است که به فرموده امام (ره) ملتی که در خط ناب محمدی (ص) و مخالف با استکبار، پول پرستی، تحجرگرایی و مقدس‌نمایی است، باید همه اش بسیجی باشد.

برای مقابله هدفمند، اصولی و برنامه‌ریزی شده با این تهاجم دشمن، لازم است مدیریت متمرکز و هدایت‌کننده‌ای در امور فرهنگی به وجود آید و با توسل به ابزار و نیروهای فرهنگی، همچون نیروهای بسیج، تهاجم دشمن را علاج و تأثیرات را خنثی نمود. برای تحقق یک راهبرد پدافندی و آفندی موفق، باید همانند صحنه‌های نبرد سخت، از افسران، برنامه ریزان، فرماندهان، نیروهای عملیاتی، سازوکارهای سنجش و برآورد تهدید و رصد مستمر محیط معاصر و آینده و یک سامانه ملی تصمیم‌گیری راهبردی برخوردار باشیم؛ بنابراین برای مقابله با جنگ نرم ابتدا باید آن را شناخت و در مرحله بعدی پیش‌بینی کرد و سپس باید از جنگ نرم پیشگیری نمود با اقدامات پیش‌دستانه مقابله کرد که در هر سه نقش نیروهای بسیج بسیار ضروری و با اهمیت است.

راهکارهای پیشنهادی:

پس از شکست و ناکامی استکبار در زمینه مسائل نظامی، تهاجم فرهنگی دشمن با سرعت فراوان توسعه یافته و با استفاده از متنوع‌ترین و جدیدترین ابزار در زمینه‌های مختلف مورد استفاده آنان قرار گرفت. از این رو برنامه‌های بسیج نیز با گرایش کاملاً محسوس، به این سمت سوق داده شد و تلاش شد تا از تمام امکانات و توانایی‌های این مجموعه عظیم برای مقابله با این تهاجم گسترده نهایت استفاده به عمل آید. مهم‌ترین مصادیق این اقدامات را می‌توان به شرح زیر نام برد:

۱- اجرای فریضه امر به معروف و نهی از منکر

رده‌های مقاومت بسیج و اعضای آن نقش بسیار مؤثری در احیای این سنت الهی به عنوان یکی از بهترین و کارآمدترین شیوه‌های مقابله با تهاجم فرهنگی ایفا نموده‌اند. این حرکت اسلامی- یعنی حساسیت نشان دادن نسبت به منکرات و ترویج معروفات- به قدری مؤثر بوده که باعث از بین رفتن یا کم‌رنگ شدن بسیاری از ناهنجاری‌ها و معضلات اخلاقی و فرهنگی در جامعه شده است. این مأموریت تا آن اندازه حائز اهمیت بوده که رده‌های بسیج تاکنون ده‌ها شهید و جانباز را تقدیم انقلاب اسلامی نموده‌اند. در این رابطه اگر چه تلفات و خسارت‌هایی به کشور تحمیل شده و تعدادی از بهترین فرزندان این مرزوبوم را قربانی خود ساخته است، اما عدم توفیق کامل دشمن در دستیابی به اهداف این توطئه را می‌توان مرهون حضور ایثارگرانه بسیجیان و امت حزب‌الله در صحنه مبارزه با این تهاجم دانست.

۲- ترویج فرهنگ و ارزش‌های اسلامی و انقلابی

ترویج و توسعه فرهنگ ناب محمدی (ص)، فرهنگ جبهه و جنگ و تفکر بسیجی و همچنین احیای ارزش‌های دینی و ملی یکی دیگر از برکات بسیج محسوب می‌شود. اندیشه و تفکر بسیجی، التزام او به سنت‌های اسلامی و سنت‌های پسندیده اجتماعی و طراحی برنامه‌های مناسب برای توسعه این فرهنگ از طریق رده‌های مقاومت بسیج یکی از اصولی‌ترین اقدامات در

این زمینه محسوب می‌شود. برگزاری انواع مراسم و مناسبت‌های اسلامی، برگزاری یادواره‌های شهدا، تجلیل از ایثارگران و خانواده‌های آنان، جلب و جذب جوانان به سوی معنویت و... از جمله اقدامات مؤثری به شمار می‌روند که بسیج در این زمینه انجام داده است.

۳- فعالیت‌های فرهنگی و هنری

برگزاری انواع جشنواره‌ها و مسابقات فرهنگی، برگزاری انواع اردوهای زیارتی، سیاحتی و بازدید از جبهه، برگزاری انواع مراسم عبادی، فرهنگی و سیاسی، فعالیت در زمینه‌های هنری مانند: فیلم، تئاتر، سرود، چاپ و نشر کتاب و نشریات و ده‌ها فعالیت دیگر همگی از مصادیق فعالیت در این زمینه می‌باشند.

۴- فعالیت‌های علمی، آموزشی و توجیهی

برگزاری انواع کلاس‌ها و جلسات آموزشی و توجیهی در مورد مسائل عقیدتی، سیاسی و فرهنگی و پاسخ به شبهات و سئوالات بسیجیان و جوانان کشور، اعزام مبلغ و سخنران به مراکز آموزشی، دستگاه‌های دولتی و سایر مراکز تجمع نیز در ارتقای سطح فکری و فرهنگی جامعه بسیار مؤثر بوده و از بروز بسیاری از انحرافات فکری و اخلاقی جلوگیری نموده است.

۵- ایجاد تشکل‌های فرهنگی و آموزشی

ایجاد، توسعه و تجهیز کانون‌های جوانان بسیج در بسیاری از شهرهای کشور، ایجاد کانون‌های فرهنگی بسیج در مساجد، تأسیس دارالقرآن‌های بسیج، راه‌اندازی مراکز مشاوره، ایجاد مؤسسات فرهنگی و علمی، تأسیس باشگاه‌های ورزشی، ایجاد هسته‌ها و گروه‌های علمی، فرهنگی و هنری در رده‌های مقاومت بسیج به خصوص رده‌های قشری و... نیز از دیگر دستاوردهای بسیج در جهت پیشگیری و مقابله با تهاجم فرهنگی محسوب می‌شوند.

۶- فعالیت‌های اجتماعی

فعالیت‌های بسیج در زمینه مسائل اجتماعی و همکاری با دولت نیز به قدری گسترده است که آثار آن به وضوح در جامعه قابل لمس و مشاهده می‌باشد.

مهم‌ترین مصادیق عملکرد در این زمینه را نیز می‌توان در موضوعات زیر خلاصه نمود:

۶/۱- **مأموریت‌های امداد و نجات:** نقش بسیج در امداد رسانی به مردم و مناطق بحران‌زده با توجه به شبکه گسترده رده‌های مقاومت بسیج، به عنوان قابل دسترس‌ترین نیروها، بسیار حائز اهمیت بوده است. به طوری که پیوسته بسیجیان اولین کسانی بوده و هستند که هنگام بروز حوادث اعم از طبیعی مانند سیل و زلزله یا غیرطبیعی مثل بمباران‌ها و آتش‌سوزی‌ها در صحنه حاضر و به کمک مردم شتافته‌اند. حضور بسیج در امداد رسانی به مناطق زلزله‌زده رودبار و منجیل، قائنات و بجنورد، اردبیل و یا مناطق سیل زده شمال کشور، همچنین مناطق جنگ‌زده کشور و یا مناطقی که در طول جنگ مورد هدف بمب‌ها و موشک‌های عراق قرار گرفت نمونه‌هایی از نقش و حضور بسیج در این زمینه می‌باشد.

۶/۲- **همکاری با دولت‌ها:** بارزترین عملکرد بسیج در همکاری با دولت‌ها در اجرای طرح‌های ملی نظیر ریشه‌کنی فلج اطفال که با شرکت هزاران نفر از اعضای بسیج و بکارگیری رده‌های مقاومت اجرا شد قابل رؤیت است. اجرای این طرح توسط بسیج،

نه تنها باعث صرفه‌جویی قابل توجهی در هزینه‌ها گردید، بلکه به لحاظ گستردگی رده‌های بسیج در اقصی نقاط کشور، تمامی مناطق حتی دورافتاده‌ترین نقاط را به راحتی تحت پوشش قرار داد.

۶/۳- سایر اقدامات قابل توجه در این زمینه که شامل فعالیت‌هایی مانند: اجرای طرح‌های درختکاری که همه ساله اجرا می‌گردد، طرح نگهداری و توسعه مراتع، طرح بیمه روستاییان، طرح آموزش بهداشت خانواده، طرح آمارگیری اماکن مذهبی، مشارکت در طرح کویرزدایی و ده‌ها اقدام ارزنده دیگر می‌شود.

۷- ولایت‌پذیری

بحث ولایت‌پذیری و دفاع از حریم ولایت از دو منظر قابل تأمل می‌باشد. اول آن که تحلیل مجموعه اقدامات انجام گرفته برای جنگ نرم در ایران نشان می‌دهد که طراحان جنگ نرم علیه ایران به علت جایگاه ولایت فقیه در اعتقادات جامعه ایران و میزان تأثیرگذاری و همچنین به عنوان مهم‌ترین عامل در پیشگیری از براندازی نرم نظام جمهوری اسلامی آن هم با وجود گذشت قریب به سه دهه از عمر انقلاب ایران، بیشترین طراحی را برای مشروعیت‌زدایی و مخصوصاً اعتبارزدایی از جایگاه ولایت فقیه و به صورت مشخص از شخص مقام معظم رهبری را در دستور کار خود قرار داده‌اند.

دوم آن که ولایت فقیه به عنوان یک فقیه عالم و با تقوا و عادل‌ترین و آگاه‌ترین فرد به مسایل سیاسی و حکومتی به طور قطع شایسته‌ترین فرد برای اطاعت‌پذیری نیز خواهد بود. در حوادث بعد از انتخابات ۸۸ نقش رهبری و جایگاه آن برای حفظ نظام به خوبی برای دوست و دشمن آشکار شد، آن هم در شرایطی که شاید بسیاری از اهداف برای تحقق انقلاب مخملی در ایران اتفاق افتاده بود و یا شرایطش مهیا شده بود.

مقام معظم رهبری به عنوان فصل‌الخطاب و همچنین به عنوان مهم‌ترین رکن جامعه ایران برای حفظ و انسجام ملی و اسلامی سبب شد که کشور از فتنه بزرگ به سلامت عبور کند. وجود ولایت فقیه به عنوان بزرگ‌ترین عامل در جلوگیری از به وجود آمدن انقلاب مخملی در ایران نشان داد که تفاوت ایران با گرجستان، اوکراین و حتی کشور قدرتمندی همچون شوروی سابق در وجود جایگاه ولایت فقیه در ساختار حکومتی و سیاسی و مذهبی می‌باشد.

۸- شناسایی تهدید

اولین گام در مدیریت تهدیدات نرم را می‌توان شناسایی تهدید دانست زیرا بدون شناخت اولیه عوامل تهدیدزا امکان مدیریت در خصوص آن مقدور نیست. بسیج با توجه به ویژگی‌هایی که دارد از نقش محوری برای مدیریت تهدیدات نرم برخوردار است. به همین لحاظ فرآیند مدیریت بسیج در مقابله با تهدیدات نرم را می‌توان در چهار مرحله یا گام تشریح کرد:

۸/۱- در گام اول که شناسایی است، مواردی از قبیل شناسایی نقاط ضعف، شناسایی عوامل مؤثر در نفوذ دشمن و شناسایی ماهیت تهاجم سازمان یافته جهت حمله بر ارکان نظام اهمیت دارد.

۸/۲- در مرحله خنثی‌سازی نیز موارد زیر باید مورد توجه قرار گیرد:

الف) خنثی نمودن گسست‌های فکری، عقیدتی و فرهنگی در جامعه هر چند این وظیفه آن چنان سنگین است که همت تمام دستگاه‌ها را می‌طلبد، ولی بسیج به عنوان طلایه‌دار خط مقدم حرکت‌های فرهنگی، وظیفه‌ای خطیر در این زمینه دارد.

ب) خنثی نمودن آسیب‌هایی از قبیل قوم‌گرایی افراطی و... که بسیج با توجه به نفوذ در پایین‌ترین سطح جامعه می‌تواند به درستی از انجام آن برآید.

ج) خنثی کردن هرگونه شائبه یأس و ناامیدی در جامعه.

۸/۳ - در مرحله کنترل که شاید از جهاتی از اهمیت مضاعف برخوردار است، اقدامات زیر ضروری به نظر می‌رسد:

الف) با توجه به ماهیت تهدیدات نرم که از غفلت و عدم اشرافیت اطلاعاتی جامعه هدف بر تغییرات و تحولات محیطی بهره می‌گیرد، بسیج به دلیل گستردگی و فراگیری در جامعه و ارتباط تنگاتنگ با آحاد مردم از توان بالایی در این زمینه برخوردار است، و می‌تواند با کنترل بر ظرفیت‌ها و تحصیل اشرافیت اطلاعاتی مورد لزوم، بر این امر فائق آید. آنچه پس از انتخابات ریاست جمهوری دهم شاهد بودیم بخشی از تهدیدی بود که با اشرافیت اطلاعاتی بسیج محقق گردید.

ب) با توجه به آشکار شدن مصادیق تهدیدات نرم در جامعه و رشد فزاینده شبکه‌های مجازی (اینترنت و...)، به نظر می‌رسد کنترل کافی بر فعالیت‌های فرهنگی جهت ایجاد مصونیت جامعه توسط سایر انجمن‌ها و مراکز کشور امکان‌پذیر نباشد، لکن بسیج با توجه به گستردگی سازمانی و تنوع اقشار و تخصص‌ها می‌تواند با تولید محصولات مشابه تهدیدات این حوزه را حذف یا به حداقل کاهش دهد.

۸/۴ - در مرحله مقابله نیز، بسیج می‌تواند با اقدامات مقابله‌ای تهدیدات نرمی که اصل نظام، امنیت عمومی جامعه، امنیت فرهنگی و بخش‌های دیگر جامعه را در معرض تهدید قرار داده است، خنثی کند.

۹- حضور عملی در میدان‌های مختلف (گردهمایی، راهپیمایی، تحصن)

یکی از ویژگی‌های بسیج «حضور پیوسته» در میدان‌های مختلف است. همه سازمان‌ها و ارکان دولتی و ملتی با توجه به پذیرفتن یک مسئولیت ثانویه، حضوری تعریف شده در میدان‌های گوناگون دارند. تنها می‌توان بسیج را سراغ گرفت که با ویژگی پیوسته، کارکرد اساسی در حوزه امنیت داخلی ایفا می‌کند. بسیج تنها نیروی است که می‌تواند با توجه به پتانسیل مردمی و احساس خدمت بر اساس عشق، محبت و وظیفه، حضوری دائمی و پیوسته در همه صحنه‌های کشور و در همه وضعیت‌ها از عادی تا بحرانی داشته باشد. به یقین، این حضور در صحنه‌هایی همچون گردهمایی، راهپیمایی، تحصن و... در برابر تهدیدهای متنوع و گوناگون متوجه امنیت، مهم‌ترین ضامن حفظ و توسعه امنیت است. از آنجا که تهدیدهای امنیتی داخلی دورن کشورها می‌توانند ماهیت متفاوت داشته باشند، کارکرد بسیج نیز در این حوزه‌ها رنگ‌های گوناگونی به خود می‌گیرد.

مقام معظم رهبری در باب حضور پیوسته و دائمی بسیج در عرصه‌های گوناگون یادآور شده‌اند که: «بعضی کسان خیال می‌کنند "بسیج" یک سازمان نظامی، مثل سازمان‌های نظامی دیگر- یعنی ارتش و سپاه- است. این خطاست. بسیج نیروی کارآمد کشور برای همه میدان‌هاست. بسیج کارآمدی خود را ثابت کرد. میدان‌های دیگر هم که پیش بیاید- و تا به حال خیلی از آنها پیش آمده است- باز بسیج کارآمدی خود را اثبات می‌کند.

برخی دیگر از راه‌های مقابله با جنگ نرم که می‌تواند مورد توجه و در دستور کار بسیج قرار گیرد، به شرح زیر پیشنهاد می‌گردد:

۱. گسترش دامنه و شمول فعالیت‌های فرهنگی؛
۲. افزایش محصولات فرهنگی تأثیرگذار بر جامعه و جوانان؛
۳. ایجاد راه‌های مشروع برای ارضای نیازهای مردم؛
۴. استفاده از دیپلماسی عمومی؛

۵. عملیات روانی متقابل؛

۶. آگاهی بخشی عمومی.

نقش پیشگیرانه و راهبردهای بسیج در مقابله با جنگ نرم

برای استفاده از ظرفیت‌ها و توانمندی‌های بالقوه و بالفعل بسیج به منزله یک نیروی پایان ناپذیر مردمی در راستای مقابله با تهدیدات نرم در دهه چهارم انقلاب اسلامی، راهبردهای دشمنان در تهدید نرم شناسایی و متناسب با آن راهبردهای مقابله تدوین گردد. اگر عمده راهبردهای دشمنان در تهدید نرم را تخریب بنیان‌های فکری و اعتقاد مردم، ایجاد گسل‌های قومی و مذهبی، ایجاد یأس و ناامیدی، سیاه‌نمایی و القای ناکارآمدی نظام دینی، القای حاکمیت دوگانه، تحریک برای نافرمانی مدنی و ترویج اندیشه‌های لیبرالی بدانیم، چهار راهبرد عمده را می‌توان در بسیج برای مقابله با این راهبردها در نظر گرفت.

۱- راهبرد افشای تهدید نرم، ناتوی فرهنگی و ساز و کارها و عوامل آن در سطح جامعه برای تمامی اقشار؛

۲- راهبرد کمک و تقویت دستگاه‌های فرهنگی، اطلاعاتی و امنیتی برای شناسایی و مقابله با عوامل ناتوی فرهنگی؛

۳- راهبرد تقویت ایمان و باورهای دینی در سطح جامعه؛

۴- راهبرد تولید محصولات فرهنگی برای مقابله با تهدید نرم؛

ایجاد باورها، عقاید و نگرش مثبت به خود، افزایش کرامت و عزت نفس، استفاده از روحانیون و علما برای ارشاد افراد با شیوه‌های مناسب برای افراد، ایجاد امید و توکل به خدا به جای گرایش به روش‌های نامتعارف آرامش‌بخش، اطلاع‌رسانی در خصوص حرام بودن رفتارهای نامطلوب، حضور امنیتی و مقابله با افراد و عناصر، مراکز و باندهای فساد با اخذ مجوز قانونی، کشف و شناسایی اقدامات مفسده و مجرمانه، شناسایی افراد مفسده‌جو، اراذل و اوباش، شناسایی و اطلاع‌رسانی نسبت به وجود مراکز فساد به مراجع ذی‌ربط، ایجاد فرصت برای فعالیت‌های اجتماعی و تعامل با گروه‌ها، شناسایی خانواده‌های نیازمند و اختصاص کمک‌های مادی و غیرمادی به آنها، شناسایی افراد در معرض خطر و حمایت از آنها، تلاش برای مهارت‌آموزی و افزایش توانمندی و کارایی در افراد، جذب و تخصیص خدمات رفاهی به اقشار آسیب‌پذیر، اختصاص تسهیلات مالی و قرض‌الحسنه به افراد در معرض خطر، کمک به خانواده‌هایی که به نحوی دچار آسیب‌های اجتماعی و روانی هستند، ایجاد هیجان و نشاط برای جوانان، تذکر لسانی ناصحان و امران به معروف و نهی از منکر و....

الف) در حوزه توسعه و تعمیق گفتمان انقلاب اسلامی و تقویت ساختارهای آن:

(۱) ایجاد قابلیت، ظرفیت‌سازی و ارتقاء آمادگی لازم برای مقابله با جنگ نرم؛

(۲) فعال کردن دستگاه‌های ذی‌ربط در جهت کاهش کارآمدی ابزارهای تهاجم فرهنگی؛

(۳) کمک به توسعه و عمق‌بخشی فرهنگ انقلاب اسلامی در خارج از کشور؛

(۴) دشمن‌شناسی و بصیرت سیاسی؛

(۵) پاسداری از پاسداری؛

(۶) حفظ روح و حقیقت‌پاسداری و عوامل معنوی قدرت؛

(۷) مقابله با تهدیدات سیاسی و ارتقاء بصیرت سیاسی بسیجیان؛

(۸) ترویج قرآن و عترت در بین بسیجیان و جامعه؛

- ۹) انجام اردوهای سازندگی و محرومیت‌زدایی؛
- ۱۰) کمک به کارآمدسازی دستگاه‌های دولتی؛
- ۱۱) کمک به توسعه و تعمیق فرهنگ و ارزش‌های اسلامی - انقلابی؛
- ۱۲) فراگیر کردن فرهنگ و تفکر بسیجی در آحاد جامعه؛
- ۱۳) فرهنگ سازی در جهان اسلام و عمق بخشی فرهنگ انقلاب اسلامی.

ب) در زمینه اطلاعات و حفاظت از بنیان‌های فکری و اعتقادی آحاد جامعه:

- ۱- ارزیابی‌های پیشرفته در زمینه اخبار، هشدار و هجمه در ابعاد مختلف پدیده‌های نرم.
- ۲- تشکیل و تقویت یک نظام اطلاعاتی هشداردهنده که در برگیرنده گزارش‌دهی داوطلبانه و فوری در مورد نوع تهدیدات بالقوه باشد، به گونه‌ای که سایر ابعاد امنیتی را که احتمالاً هدف قرار خواهند گرفت قادر سازد اقدامات و تدابیر حفاظتی بهتری اتخاذ نمایند.
- ۳- در نظر گرفتن سیستم‌های پیشرفته برای متوقف کردن جنگ نرم و جایگزینی سریع (تبدیل تهدیدات به فرصت‌ها)؛
- ۴- اطلاع‌رسانی به مسئولان نظام در مورد اهداف و شیوه‌های تهاجم فرهنگی دشمن و ارائه راه‌های مقابله؛
- ۵- آگاه‌سازی جامعه به خصوص بسیجیان به ماهیت جنگ نرم با هدف مصون‌سازی طیف عظیمی از آحاد جامعه؛
- ۶- آگاه‌سازی و اطلاع‌رسانی به مسئولین و مردم؛
- ۷- بازخوانی و ترویج و یا احیای مجدد ارزش‌های اصیل اوایل انقلاب و دفاع مقدس؛
- ۸- شناساندن معروف و منکر و احیاء فریضه امر به معروف و نهی از منکر؛
- ۹- حفظ و ترویج فرهنگ و ارزش‌های دفاع مقدس.

ج) در حوزه‌های فرهنگی - اجتماعی:

- ۱) تقویت، توسعه و سازماندهی قابلیت‌ها و ظرفیت‌های بسیجیان برای مقابله با تهدیدات فرهنگی؛
- ۲) تهاجم به مبانی و عوامل فرهنگی دشمن و بهره‌گیری از جنگ سایبری؛
- ۳) ایجاد اختلال فنی در ابزارهای تهاجم فرهنگی دشمن (اینترنت و ماهواره)؛
- ۴) خنثی سازی عملیات روانی دشمن؛
- ۵) انجام عملیات روانی و هجوم به مبانی فکری دشمن؛
- ۶) مقابله با شبهات فکری و اعتقادی و ارتقاء معرفت دینی.

د) الزامات مقابله با جنگ فرهنگی غرب:

- ۱- ارتقاء سطح آگاهی و تقویت بنیه‌ی فرهنگی مردم جامعه؛
- ۲- غنی سازی اوقات فراغت؛
- ۳- استفاده از همه‌ی ابزارهای ممکن برای دفاع فرهنگی؛
- ۴- احیای عزت نفس؛

- ۵- رعایت بهداشت فرهنگی؛
- ۶- اشباع نیازهای طبیعی انسان از راه‌های مشروع؛
- ۷- پیشگیری از نفوذ عوامل فرهنگی دشمن؛
- ۸- مقابله با فن‌آوری غرب؛
- ۹- ممانعت از ورود ابزارهای تهاجم فرهنگی؛
- ۱۰- ترویج و اشاعه اندیشه‌های نو.

ه) در زمینه اعتقادی و معنوی:

- ۱- تقویت بنیه اعتقادی؛
- ۲- بالا بردن سطح دانش جوانان در زمینه فرهنگی؛
- ۳- برگزاری مراسم عزاداری و مراسم جشن و سرور؛
- ۴- برگزاری اردوهای فرهنگی؛
- ۵- مبارزه با تهاجم فرهنگی؛
- ۶- جذب جوانان و تقویت روحیه معنوی ایشان نقش مهمی در ارتقای معنوی جوانان داشته باشد.

و) در زمینه سیاسی:

- ۱- روشنگری سیاسی و اطلاع‌رسانی؛
- ۲- مناظره و بحث سیاسی؛
- ۳- تقویت دانش سیاسی؛
- ۴- انتظام‌بخشی به امور سیاسی؛
- ۵- برگزاری نشست‌ها و میزگردهای سیاسی؛
- ۶- آشنایی اعضا با مسائل سیاسی روز؛
- ۷- صیانت از نهادهای اصیل انقلاب؛
- ۸- فراهم کردن زمینه‌های مشارکت در بحث‌های سیاسی؛
- ۹- مقابله با عناصر تخریب‌کننده ارزش‌های نظام؛
- ۱۰- انتقال اهداف نظام مقدس جمهوری اسلامی به نسل‌های جدید انقلاب.

نقاط قوت بسیج

- ۱- بسیج می‌تواند ابعاد مختلف این تهدید و جنگ را با اشراف کامل اطلاعاتی رصد و اقدامات پیشگیرانه‌ای را بر روی نوع تهدید و زمان وقوع آن تعبیر نماید.
- ۲- بسیج با برگزاری جشنواره‌های فرهنگی و هنری استانی در خصوص بازی‌های رایانه‌ای و انیمیشن، فیلم‌سازی و ادبیات با موضوع جنگ نرم به مقابله با این جنگ به پا خیزد.

۳- بصیرت‌دهی برای مقابله با این جنگ نرم به اقشار مختلف جامعه نیز یکی از راه‌کارهای مبارزه با جنگ نرم در بسیج است. بسیج می‌تواند با انتشار ماهنامه و هفته‌نامه در خصوص نحوه مقابله با جنگ نرم و توزیع آن بین ارباب رجوعان نسبت به آگاهی‌دهی و بصیرت‌دهی اقشار جامعه اقدام نماید.

۴- یکی از اهداف دشمنان انقلاب اسلامی در جنگ نرم ایجاد فاصله بین رهبران انقلاب با مردم است. بسیج با تبیین به موقع فرمایشات رهبری معظم انقلاب می‌تواند برای مقابله با این توطئه وارد عمل شود؛ چراکه تنها راه شکست بن‌بست‌ها، توجه به فرمایشات ولایت فقیه به عنوان عامل وحدت‌بخش جامعه اسلامی است.

۵- کارمند بعنوان عضو خانواده مهم‌ترین تأثیر را بر کوچک‌ترین و اصلی‌ترین نهاد جامعه دارد در صورتی که یک کارمند آگاه شود، خانواده آگاه شده و با آگاهی خانواده‌ها جامعه آگاه شده است، بسیج می‌بایست برنامه‌های مدونی برای کارمندان داشته باشد و با برگزاری نشست‌ها و همایش‌ها و اردوهای زیارتی تفریحی راهیان نور برای کارمندان و خانواده‌های ایشان نسبت به آگاهی دادن به این قشر جامعه اقدام نماید.

منابع:

۱. آذر، عادل؛ منصور مومنی، ۱۴۰۲، آمار و کاربرد آن در مدیریت، جلد اول، انتشارات سمت، چاپ ششم.
۲. آذر، عادل؛ منصور مومنی، ۱۴۰۲، آمار و کاربرد آن در مدیریت، جلد دوم، انتشارات سمت، چاپ ششم.
۳. حافظ‌نیا، محمد، ۱۴۰۱، مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، انتشارات سمت.
۴. خاکی، غلامرضا، ۱۴۰۱، روش تحقیق با رویکردی به پایان‌نامه‌نویسی، وزارت فرهنگ و آموزش عالی، انتشارات بازتاب.
۵. سرمد، زهره و همکاران، ۱۴۰۰، روش‌های تحقیق در علوم رفتاری، انتشارات آگاه، چاپ هشتم.
۶. سکاران، اوما، ۱۴۰۰، روش‌های تحقیق در مدیریت، ترجمه محمود صائبی و محمود شیرازی، انتشارات موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی، چاپ پنجم.
۷. صفرزاده، حسین، ۱۳۹۹، طراحی و تبیین الگوی ارتباطات سازمانی در فرایند کارآفرینی سازمانی، پایان‌نامه دکتری، دانشگاه تهران، دانشکده مدیریت.
۸. صفرزاده، حسین، علی اکبر فرهنگی، روش‌های تحقیق در علوم انسانی با نگرشی بر پایان‌نامه‌نویسی، ۱۳۹۹، چاپ دوم، تهران، انتشارات پیام پویا.